

Baxananwa History. K34/30

HISTORY YA BAKANANWA BA-MALEBOGO.

Mongwadi ke: Aaron.M. Mahapa,
Manaka School,
P.O. Blaauwberg,
via Pietersburg.

ser 88⁽¹⁾
AMB/60

0-1b

- 1 Bagananwa ba ga Malebogo, ke basotho ba dulago nageng ya ba Malebogo. Mošate wa bōna o axilwe godimo ga dithaba tša Blaauwberg. Ešetše ele mengwaga e mentšhi ge ba dutše fao. Sebōkō sa bōna ke ditshwene (baboons) empa taba e makatšang ke gore, ba ja tawene, ge ke ba botšeeša gore na ke ka baka lang ge le ija tawene, gona ele sebōkō sa lona; ba mpošša gore leina le la ditshwene, ba le filwe ke batho, ka baka la gobane ba dula godimo ga dithaba bjale ka ditshwene.
- Sebōkō sa bōna sa nnete ke diphutl (duiker) gomme ga gona Mogananwa e a jang phuti. Fela ge ba lotsha ba dumelwa ka gore "Agee!!! tšwene". Setshaba sa Ganana wena le batho ba ba ntšhi. Gomme bao ba binang (those who dance) tshwene ke bōna ba Ganana ba nnete.
- 2

(Traditional History) Mo ba tawang bōna.

Bagananwa ke seripa sa Bahurutsi, elego batho ba lelokō la Bakwena. Ba re kgošhi ya bōna e ba kgōnang go e gopola ke Maletse, yo a ileng a dula dithabeng tša Machōna (Bechuanaland) le go fihla lehono di sa bitšwa dithaba tša ga Maletse.

Yena kgošhi Maletse ke ra-kgolo-khukhu (great-grandfather) wa kgošhi ya rena e re bušang lehono e lego, kgošhi Kgalušhi Malebōgō. Kgošhi Maletse o be a na le barwa (one) ba babedi, gomme yo monyenyane ele yena kgošhi ya rena, leina la gagwe a bitšwa Lebōgō. Lebōgō ya ba motho wa go loka, wa botho, wa bohale. Ka baka leo batho ba bantšhi mo setšhabeng ba mo rata kudu, le fo mo holofela. Mogola wa gagwe (the heir) a thoma go mo hloya ka go bōna gore batho ba bantšhi ba rata Lebogo go fetiša yena.

3

Empa kgoŋi Malete ka ge e be e le monna yo bohlae, a iela a kgalema barwa ba gagwe, gore phapano ya bone e seke ya ifa pele. Ka yona noko e uwe naga ya Transvaal ya lebowa (Northern Transvaal) go be gona le tlala le komelelo e kgolo. Go hlokega ga dijo, gwa direga gore sehlopha (a party) sa batho ba ga Modjadji, se yo sela kwa nageneng ya Malete, Batho ba ba ga Modjadji ba be ba bapatša megoma (hoes) gore ba humane dijo. Re tlwa gore ge ba fihla nageneng ya Bahurutse, ba be ba šetše ba nyaka go hwa ka tlala.

E mongwe wa sehlopha se, e be e le morwedi wa kgoŋi Modjadji. (Princess of the royal house of Modjadji). E be e le moriteana wa botse, gomme ge Lebogo a rmona, a mo rata. A mo tšeya (he took her) a ya le yena ka gabo. Gomme a mo fa dijo gomme moriteana a thaba gape. Lebogo a mmotšiša gore na dilo tše le di bapatšang tše ke dilo mang? Gona mohola wa tšona ke eng? Ka gobane Bahurutse ba be ba sa tšebe selo ka go lema. (the tribe knew nothing about agriculture). Ba be ba phela ka dinama (The tribe subsisted chiefly on meat). Moriteana eo a holofetša Lebogo gore o tla mo ruta mohola wa mogoma, le gona a re o tla ruta batho ka moka ba Ga-Malete go lema le go bjala.

4

Ge nako ya go lema e fihla a bitša sehlopha seo a tšwileng le šona ga Modjadji gore ba yo lema. Gomme ge ba lema, basadi ba Bahurutse, ba yo ba bone ba ba sega, le go ba kwera. Ge batho bao ba ga Modjadji ba bjetše, dipeu mo fase, pula ya hlokega, gomme morwedi wa kgoŋi a bona gore modiro wa gagwe e tla ba wa lefela. (Her lesson would prove complete failure) ka baka leo a ya go Lebogo a re: "O reng o sa re fe pula" (why don't you provide rain). Lebogo a mmotša gore yena le bo tatagwe, ga ba tšebe go neša pula. Moriteana a bone gore o swanetše go ruta Lebogo go neša pula gore thuto ya gagwe e tle e be ya nnete. Rena batho ba naga ye, re tšeba gore Modjadji ke yena Moroka e mogolo